

FELSEFE AKADEMİSİ

SAYI: 01 / 2024

AKADEMİK ÖZEL DOSYA

TARİH: 15. - 17. YÜZYIL

15. YÜZYIL - 17. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI ÖZELLİKLERİ

Hazırlayan: İlker ÜNSAL

SKOLASTİK DÜŞÜNCE İLE MODERN DÜŞÜNCENİN TEMEL FARKLARI

15.-17. YÜZYIL (RÖNESANS) FELSEFESİNİN TEMEL RUHU

Otoritelere Büyük Başkaldırı:

Orta Çağ'ın skolastik felsefesinden en büyük farkı, her türlü otoriteden bağımsız olma fikridir. İnsanlar dogmalara değil, kendi akıllarına güvenmeye başlamıştır.

İnsan Merkezli Yeni Dünya:

Evrenin ve felsefenin merkezine "birey" yerleşmiştir. İçerik kapalı Orta Çağ düşüncesinden, tamamen doğaya ve dünyaya dönük hareketli bir evreye geçilmiştir.

Dâhilerin Sahneye Çıkışı:

İtalya'da sanatla başlayan bu "yeniden doğuş"; resim ve heykelde Da Vinci ve Michelangelo'yu, edebiyatta Shakespeare ve Cervantes'i, bilimde Newton ve Galileo'yu, felsefede ise Descartes gibi devleri ortaya çıkarmıştır.

Deneyin ve Bilimin Yükselişi:

Sadece akla dayanan (rasyonalist) bilgi anlayışına karşı, deneye ve gözleme dayanan (empirist) anlayış güç kazanmış, modern bilimsel düşünce şahlanmıştır.

SKOLASTİĞİN ÇÖKÜŞÜ VE MODERN DÜŞÜNCENİN DOĞUŞU

Kollektiften Bireysele:

Skolastik dönemin o tek tip, bütüncül ve çok uluslu yapısı yıkılmış; yerine bireyci ve ulusçuluğun ön plana çıktığı modern toplum yapısı gelmiştir.

Kurumların Tekeli Kırılıyor:

Eskiden felsefe sadece kilisenin ve dinî okulların duvarları arasındayken, modern dönemde filozoflar kurumlardan bağımsız çalışmaya başlamıştır. Üstelik matbaanın icadıyla bu yeni fikirler dar bir elit kesimden çıkıp geniş halk kitlelerine yayılmıştır.

Doğa Artık Gölge Değil:

Orta Çağ'da "gerçekliğin önemsiz bir gölgesi" sanılıp araştırılmayan doğa, modern düşüncede gelişen bilim sayesinde en önemli araştırma konusu (başrol) olmuştur.

Ahlak ve Siyasetin Özgürlüğü:

Ahlak, sadece dinî değerlere bağlı olmaktan çıkıp kendi başına özerk bir alan olmuştur. Kilise baskısının kırılmasıyla siyaset felsefesi yeniden büyük bir önem kazanmıştır.

Varlıktan Öznenin Bilgisine:

Eskiden tüm felsefe salt varlık (ontoloji) odaklıyken ve bircilik (monizm) hâkimken; modern felsefe, insanı ve insanın bilgiyi nasıl ürettiğini (epistemolojiyi) merkeze almış, ikicilik (düalizm) öne çıkmıştır.

Çok Sesli Koro:

Resmî öğretilerin dışına çıkılmasına asla izin verilmeyen o karanlık yapı yerle bir olmuş; düşünce özgürlüğünün, çok sesliliğin ve sürekli yenilik arayışının olduğu bir çağ başlamıştır.